

PROCEDURA POSTĘPOWANIA MIĘDZY GMINĄ I MARSZAŁKIEM W SPRAWACH ŚWIADCZEŃ RODZINNYCH W KONTEKŚCIE PRZEPISÓW O KOORDYNACJI SYSTEMÓW ZABEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO W UE

Kwestie te regulują przepisy art. 23a oraz art. 30 ust. 2 pkt 3 i ust. 2a ustawy o świadczeniach rodzinnych. Zakres stosowania powyższych przepisów został określony w art. 23a ust. 1 i 2

1. Dotyczy stosowania art. 23a ust. 1

Art. 23a ust. 1 w brzmieniu: „*W przypadku gdy członek rodziny osoby uprawnionej do świadczeń rodzinnych przebywa poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej w państwie, w którym mają zastosowanie przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, organ właściwy przekazuje wniosek wraz z dokumentami do marszałka województwa*” odnosi się do sytuacji, w której co najmniej jeden z członków rodziny wnioskodawcy niemającego dotąd przyznanego prawa do świadczeń rodzinnych w momencie składania wniosku przebywa poza granicami RP, na terenie państwa objętego koordynacją systemów zabezpieczenia społecznego. W dniu dzisiejszym dotyczy to wszystkich państw członkowskich Unii Europejskiej, a także tych państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA), które tworzą wraz z państwami UE tzw. Europejski Obszar Gospodarczy. Na mocy specjalnych porozumień międzynarodowych zasady koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego stosuje się również do Konfederacji Szwajcarskiej.

Podsumowując, powyższy przepis ma zastosowanie w przypadku przebywania członka rodziny wnioskodawcy na terytorium jednego z następujących państw: Austrii, Belgii, Bułgarii, Cypru, Czech, Danii, Estonii, Finlandii, Francji, Grecji, Hiszpanii, Holandii, Irlandii, Islandii, Lichtensteinu, Litwy, Luksemburga, Łotwy, Malty, Niemiec, Norwegii, Portugalii, Rumunii, Słowacji, Słowenii, Szwajcarii, Szwecji, Węgier, Wielkiej Brytanii i Włoch. Nie oznacza to jednak, że ww. przepis należy bezwzględnie zastosować w każdym przypadku pozostawania członka rodziny wnioskodawcy poza granicami Polski, na obszarze jednego z ww. państw członkowskich. Pod pojęciem „przebywania” należy rozumieć posiadanie miejsca pobytu lub miejsca zamieszkania na terenie jednego z ww. państw. Z kolei terminy „pobyt” i „zamieszkanie” zostały określone w przepisach prawa wspólnotowego i zostały zdefiniowane jako odpowiednio: „zwykły pobyt”¹ i „pobyt czasowy”². Bardziej szczegółowej interpretacji pojęcia „miejsce zamieszkania” dokonał Trybunał Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich (ETS) w wyroku C-90/97 (Swaddling).

W orzeczeniu tym ETS stwierdził, iż „przy podejmowaniu decyzji dotyczącej określenia zwykłego miejsca zamieszkania należy wziąć pod uwagę zwłaszcza sytuację rodzinną tej osoby, powody przeprowadzki, długość i ciągłość zamieszkiwania, to, czy ma ona stałe zatrudnienie oraz jakie są jej zamiary”.

---

¹ Art. 1 lit. h) rozporządzenia Rady (EWG) nr 1408/71 z dnia 14 czerwca 1971 r. w sprawie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego do pracowników najemnych, osób prowadzących działalność na własny rachunek i do członków ich rodzin przemieszczających się we Wspólnocie (Dz. Urz. L 149 z 5 lipca 1971 r.)

² Art. 1 lit. i) rozporządzenia Rady (EWG) nr 1408/71 z dnia 14 czerwca 1971 r. w sprawie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego do pracowników najemnych, osób prowadzących działalność na własny rachunek i do członków ich rodzin przemieszczających się we Wspólnocie (Dz. Urz. L 149 z 5 lipca 1971 r.)

W podobnym duchu Trybunał wypowiedział się w orzeczeniu C-76/76 (di Paolo), w którym stwierdził, że pod pojęciem „państwa członkowskiego, w którym pracownik zamieszkuje” należy rozumieć „państwo, w którym pracownik (...) zwykle mieszka i gdzie koncentrują się jego interesy życiowe”.

Na gruncie polskiego ustawodawstwa pojęcie miejsca zamieszkania zdefiniował Kodeks Cywilny. W art. 25 KC za „miejsce zamieszkania” osoby fizycznej uznano miejscowość, w której osoba ta przebywa z zamiarem stałego pobytu. Orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego i Sądu Najwyższego (wyrok NSA z 14 maja 2001 r., sygn. akt V SA 1496/00; wyrok SN z 25 listopada 1975 r., sygn. akt III CRN 53/75) dodając przesłanki koncentracji spraw życiowych danej osoby w konkretnym miejscu, a także założenie tam ośrodka interesów osobistych i majątkowych. ETS nie dokonał jednak w swoim orzecznictwie interpretacji pojęcia „miejsce pobytu”. W takim wypadku, z uwagi na fakt, iż w myśl rozporządzenia 1408/71 za „pobyt” uważa się pobyt czasowy, należy odwołać się do definicji pobytu czasowego w polskim ustawodawstwie. Najbardziej odpowiednim polskim aktem prawnym określającym pojęcie „pobytu czasowego” wydaje się być ustawa z dnia 10 kwietnia 1974 r. o ewidencji ludności i dowodach osobistych (t.j.: Dz. U. z 2006 r., nr 139, poz. 993 z późn. zm.). Zgodnie z brzmieniem art. 7 ust. 1 ww. ustawy *„pobytem czasowym jest przebywanie bez zamiaru zmiany miejsca pobytu stałego w innej miejscowości pod oznaczonym adresem lub w tej samej miejscowości, lecz pod innym adresem”*. Z kolei art. 10 tej samej ustawy stanowi, iż za pobyt czasowy uważa się każdy pobyt w określonym miejscu przez okres dłuższy niż trzy doby. Zgodnie z brzmieniem literalnym ww. przepisu należy zatem uznać, że nie jest pobytem czasowym przebywanie w określonym miejscu przez okres krótszy niż 72 godziny.

Reasumując, za „przebywanie” należałoby uznać każdy pobyt członka rodziny wnioskodawcy pod określonym adresem na terenie jednego z ww. wymienionych państw pod warunkiem, iż trwa on dłużej niż 72 godziny. Jednakże, ze względu na cel ww. regulacji należy stwierdzić, iż zgodnie z przepisami prawa wspólnotowego przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego stosują się w szczególności do osób przemieszczających się w związku z podjęciem zatrudnienia lub działalności na własny rachunek w innym państwie. Tym samym zasadnym wydaje się wyłączenie spod zakresu pojęcia „przebywania” wszelkich wyjazdów w celach *stricto* turystycznych lub równorzędnych, takich jak wycieczki, seminaria naukowe itp.

Przed przekazaniem sprawy marszałkowi województwa organ właściwy powinien przeprowadzić postępowanie sprawdzające, mające na celu ustalenie charakteru przebywania (turystyczny, zarobkowy, inny) i faktycznego miejsca przebywania członków rodziny osoby uprawnionej.

Właściwym sposobem postępowania wydaje się być w tym przypadku zastosowanie art. 75 § 2 KPA, tj. przyjęcie od wnioskodawcy oświadczenia pod rygorem odpowiedzialności za składanie fałszywych zeznań co do charakteru oraz, jeśli jest ono wnioskodawcy znane, miejsca pobytu członka jego rodziny poza granicami RP.

Jednocześnie należy stwierdzić, iż przekazanie sprawy marszałkowi województwa może nastąpić jedynie w wypadku przebywania członków rodziny wnioskodawcy w jednym z państw wymienionych w ustępie 1 art. 23a. Tym samym organ właściwy nie może skorzystać z przepisów art. 23a ust. 1 w przypadku niemożności ustalenia państwa faktycznego przebywania ww. osób.

2. Dotyczy stosowania art. 23a ust.2

Podobne przesłanki interpretacji należy zastosować w celu wykładni ustępu 2 dodanego art. 23a w brzmieniu: „w przypadku wyjazdu członka rodziny do państwa, o którym mowa w ust. 1, po wydaniu przez organ właściwy decyzji przyznającej świadczenia rodzinne, organ właściwy występuje do marszałka województwa o ustalenie, czy w sprawie mają zastosowanie przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego”.

Ten przepis ma zastosowanie w sytuacji, gdy świadczenia rodzinne zostały już przyznane na dany okres zasiłkowy, w którego trakcie członek rodziny wnioskodawcy (w tym również sam wnioskodawca) wyjedzie do jednego z państw objętych koordynacją systemów zabezpieczenia społecznego.

Należy jednak zauważyć, że podobnie jak w przypadku ust. 1, nie każdy wyjazd członka rodziny wnioskodawcy będzie powodem do zastosowania art. 23a ust. 2.

W sytuacji, gdy organ właściwy poweźmie wiadomość o wyjeździe członka rodziny wnioskodawcy za granicę, do krajów objętych koordynacją systemów zabezpieczenia społecznego organ właściwy powinien niezwłocznie wszcząć postępowanie wyjaśniające w celu ustalenia charakteru wyjazdu danej osoby za granicę. Jeśli w ramach tego postępowania organ właściwy stwierdzi, iż wyjazd ten ma charakter turystyczny lub równorzędny, wszczęte postępowanie powinno zostać umorzone. Jeśli jednak organ właściwy ustali, iż wyjazd nie ma takiego charakteru powinno nastąpić wystąpienie do samorządu województwa z wnioskiem o ustalenie czy w danej sprawie stosuje się przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego.

Postępowanie opisane w powyższym akapicie może zostać pominięte w sytuacji, gdy organ właściwy będzie dysponował z urzędu wiedzą co do zaistnienia bądź niezaistnienia przesłanek koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego. Sytuacja taka może mieć miejsce, gdy sprawa dotyczyć będzie osoby, co do której samorząd województwa wydał wcześniej w tej samej sprawie decyzję w oparciu o zasady koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego w oparciu o art. 21 i poinformował właściwe jednostki organizacyjne organu właściwego. Zgodnie z zasadami ekonomiki procesowej zastosowanie dyspozycji art. 23a ust. 2 w tym przypadku nie znajduje uzasadnienia w zestawieniu z treścią art. 77 § 4 KPA.

Zarówno w:

- 1) sytuacji opisanej w art. 23a ust. 1 (w przypadku gdy członek rodziny osoby uprawnionej do świadczeń rodzinnych przebywa poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej w państwie, w którym mają zastosowanie przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, organ właściwy przekazuje wniosek wraz z dokumentami do marszałka województwa),
- 2) jak i tej opisanej w art. 23a ust. 2 ustawy o świadczeniach rodzinnych (w przypadku wyjazdu członka rodziny do państwa, o którym mowa w ust. 1, po wydaniu przez organ właściwy decyzji przyznającej świadczenia rodzinne, organ właściwy występuje do marszałka województwa o ustalenie, czy w sprawie mają zastosowanie przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego),

przed skierowaniem sprawy do samorządu województwa organ właściwy powinien przeprowadzić czynności procesowe zmierzające do ustalenia miejsca pobytu członka rodziny wnioskodawcy oraz charakteru takiego pobytu.

Obowiązek taki wynika z zasad ogólnych postępowania administracyjnego, tj. wyrażonej w art. 12 Kpa zasady szybkości, która nakazuje jak najszybsze przeprowadzenie postępowania, a także wynikającej z art. 7 Kpa zasady uwzględnienia interesu społecznego oraz słusznego interesu strony.

W celu realizacji ww. zasad, organ właściwy powinien w miarę możliwości dążyć do jak najszybszego rozstrzygnięcia sprawy poprzez wydanie decyzji administracyjnej przez uprawniony organ w możliwie najkrótszym terminie. Ponadto ustalenie wszelkich okoliczności faktycznych mogących przyczynić się do jak najszybszego wyjaśnienia sprawy na szczeblu jak najbliższym obywatelowi, czyli w gminie jego zamieszkania leży zarówno w interesie społecznym, jak i w słusznym interesie strony.

W związku z powyższym, organ właściwy, podejmując działania w trybie art. 23a ust. 1 i ust. 2 ustawy o świadczeniach rodzinnych (a więc przekazując do marszałka województwa złożony przez stronę wraz z koniecznymi do dalszego prowadzenia postępowania dokumentami wnioski o ustalenie prawa do danego świadczenia rodzinnego albo zaliczki alimentacyjnej lub zwracając się do marszałka województwa o ustalenie czy, po przyznaniu świadczeń rodzinnych lub zaliczki alimentacyjnej, w przypadku konkretnej rodziny mają zastosowanie przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego) powinien, na podstawie złożonych przez stronę dokumentów lub zaświadczeń albo oświadczeń strony, ustalić i przekazać marszałkowi województwa następujące informacje:

- 3) adres zamieszkania wnioskodawcy lub członka jego rodziny przebywającego poza granicami RP na terytorium państwa objętego koordynacją systemów zabezpieczenia społecznego,
- 4) określenie charakteru oraz celu przebywania wnioskodawcy lub członka jego rodziny poza granicami RP na terenie państwa objętego koordynacją systemów zabezpieczenia społecznego, w szczególności czy jest to związane z podjęciem legalnej działalności zarobkowej, pobieraniem świadczeń emerytalno-rentowych lub podjęciem przez jednego z rodziców studiów.
- 5) w przypadku przebywania związanego z podjęciem pracy najemnej ustalenie adresu i nazwy pracodawcy (lub miejsce prowadzenia działalności gospodarczej) na terenie państwa objętego koordynacją systemów zabezpieczenia społecznego.

W przypadku braku możliwości ustalenia przez organ właściwy ww. danych, przekazywanie do marszałka województwa złożonego przez stronę wraz z dokumentami wniosku o ustalenie prawa do danego świadczenia rodzinnego albo zaliczki alimentacyjnej (w trybie art. 23a ust. 1) lub występowanie do marszałka województwa o ustalenie czy, po przyznaniu świadczeń rodzinnych lub zaliczki alimentacyjnej, w przypadku konkretnej rodziny mają zastosowanie przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (w trybie art. 23a ust. 2) nie jest uzasadnione.

Wynika to z faktu, iż brak w/w danych praktycznie uniemożliwia marszałkowi województwa jednoznaczne rozstrzygnięcie, czy w danej sprawie mają zastosowanie

przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego. W konsekwencji może to spowodować:

- odesłanie przez marszałka województwa do organu właściwego wniosku o ustalenie prawa do określonych świadczeń rodzinnych lub zaliczki alimentacyjnej, przesłanego przez organ właściwy w trybie art. 23a ust. 1, bez potwierdzenia właściwości samorządu województwa do rozpatrzenia sprawy lub
- niemożność udzielenia przez marszałka województwa odpowiedzi na zapytanie przesłane przez organ właściwy w trybie art. 23a ust. 2, czy w danej sprawie, w której organ właściwy przyznał już świadczenia rodzinne lub zaliczkę alimentacyjną, mają zastosowanie przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego.

Brak możliwości potwierdzenia przez marszałka województwa, że w danej sprawie mają zastosowanie przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego:

- w przypadku o którym mowa w art. 23a ust. 1 powoduje obowiązek rozpatrzenia wniosku strony przez organ właściwy w oparciu o ustawodawstwo polskie,
- w przypadku o którym mowa w art. 23a ust. 2 powoduje obowiązek nieprzerwanej realizacji przez organ właściwy świadczeń przyznanych prawomocnymi decyzjami.

Nie oznacza to oczywiście, że ustawodawca dopuszcza jednoczesne pobieranie przez rodzinę świadczeń w dwóch krajach. W przypadku ubiegania się przez członka rodziny o świadczenia rodzinne za granicą RP na terenie państwa objętego koordynacją systemów zabezpieczenia społecznego, właściwy marszałek województwa w Polsce uzyska informację o tym fakcie (np. otrzymując odpowiedni formularz dotyczący danej rodziny).

W takiej sytuacji marszałek województwa z urzędu powinien poinformować organ właściwy o dacie powstania uprawnień do świadczeń rodzinnych danej rodziny za granicą, co w konsekwencji spowoduje uruchomienie trybu postępowania przewidzianego w art. 23a ust. 4 – 10.

3. Dotyczy art. 23a ust.3

O ile ustępy 1 i 2 artykułu 23a określają obowiązki organu właściwego, o tyle ustęp 3 tegoż artykułu reguluje obowiązki ciążące na samorządzie województwa. Przepis ten stanowi, że *„w przypadkach, o których mowa w ust. 1 i 2, marszałek województwa ustala, czy w przekazanej sprawie mają zastosowanie przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego”*.

Kompetencje samorządu województwa zostały w tym przepisie określone w sposób jasny, toteż ich interpretacja nie powinna nastręczać wątpliwości. Samorząd województwa ma za zadanie określić w oparciu o właściwe przepisy ww. rozporządzeń 1408/71 i 574/72 tzw. właściwe ustawodawstwo, tj. ustalić czy w danej sprawie istnieją przesłanki zastosowania prawa wspólnotowego, czy też powinna ona

zostać rozstrzygnięta wyłącznie w oparciu o krajowe przepisy ustawy o świadczeniach rodzinnych.

4. Dotyczy art. 23a ust 4, 5 i 6

Ustępy 4, 5 i 6 regulują obowiązki marszałka województwa w sytuacji stwierdzenia konieczności zastosowania przepisów o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego.

Pierwszy z nich określa kompetencje marszałka w sytuacji określonej w ust. 1 - *„w przypadku gdy marszałek województwa w sytuacji, o której mowa w ust. 1 ustali, że mają zastosowanie przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, wydaje decyzję zgodnie z art. 21”*. W takim wypadku prawo jasno stanowi, iż organem właściwym do dalszego prowadzenie postępowania i, w konsekwencji, wydania decyzji administracyjnej jest samorząd województwa. Sprawa nie powraca więc do organu właściwego i jest w całości rozpatrywana na poziomie samorządu województwa.

Nieco inaczej przedstawia się problem w sytuacji, gdy zaistnienie konieczności zastosowania przepisów o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego wystąpi po uprzednim wydaniu decyzji przyznającej świadczenie rodzinne przez organ właściwy, tj. w sytuacji opisanej w ustępie 2.

Zgodnie z dyspozycją ust. 5 - *„w przypadku gdy marszałek województwa w sytuacji, o której mowa w ust. 2, ustali, że mają zastosowanie przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, organ właściwy uchyla decyzję przyznającą świadczenia rodzinne od dnia, w którym osoba stała się uprawniona do świadczeń rodzinnych w innym państwie w związku ze stosowaniem przepisów o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego”*.

Dalszą procedurę reguluje natomiast ustęp 6 - *„w przypadku, o którym mowa w ust. 5, marszałek województwa wydaje decyzję w sprawie świadczeń rodzinnych zgodnie z art. 21 od dnia, w którym osoba stała się uprawniona do świadczeń rodzinnych w innym państwie w związku ze stosowaniem przepisów o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego”*.

Łączna analiza obu powyższych przepisów wskazuje komplementarne wobec siebie dyspozycje dla obu organów biorących udział w postępowaniu.

W momencie zaistnienia przesłanek koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego osoba przebywająca za granicą na mocy prawa wspólnotowego staje się uprawniona do świadczeń rodzinnych według ustawodawstwa innego państwa. Tym samym zachodzi zmiana właściwości pomiędzy organami administracji na terytorium RP. Do momentu zaistnienia uprawnienia w innym państwie zastosowanie ma wyłącznie ustawodawstwo polskie, a co za tym idzie właściwość rzeczowa leży po stronie organu właściwego.

Momentu zaistnienia uprawnienia do świadczeń rodzinnych na terenie innego państwa nie należy w żadnym wypadku utożsamiać ze złożeniem w tym państwie wniosku o świadczenia rodzinne, ani tym bardziej momentu przyznania świadczeń rodzinnych w innym państwie. Moment ten powinien być wyznaczony przez samorząd województwa w oparciu o odpowiednie przepisy rozporządzeń wspólnotowych 1408/71 oraz 574/72, a w szczególności ich art. 73 i 74.

Wraz z pojawieniem się uprawnienia na obszarze innego państwa pojawia się właściwość rzeczowa marszałka województwa. Jednakże należy pamiętać, że wydana przez organ właściwy decyzja administracyjna przyznająca prawo do

świadczeń rodzinnych pozostaje w obrocie prawnym do czasu jej uchylecia zgodnie z ustępnem 5. Wyłączną kompetencję do uchylecia własnej decyzji administracyjnej posiada organ właściwy po otrzymaniu informacji od marszałka województwa o dacie zaistnienia uprawnienia w myśl przepisów prawa wspólnotowego na podstawie ustawodawstwa innego państwa członkowskiego. Uchylecie powinno nastąpić ze skutkiem od dnia wskazanego w informacji marszałka województwa. Z kolei marszałek województwa powinien wydać decyzję administracyjną w trybie art. 21 ustawy o świadczeniach rodzinnych ze skutkiem od dnia zaistnienia właściwości rzeczowej samorządu województwa, tj. od momentu zaistnienia uprawnienia na terytorium innego państwa.

Należy zauważyć, że dzień uchylecia decyzji przez organ właściwy pokrywa się z dzień, od którego nabiera mocy decyzja marszałka województwa. Tym samym strona nie ponosi żadnego uszczerbku o charakterze temporalnym z tytułu zmiany właściwości do przyznawania świadczeń rodzinnych zarówno w zakresie prawa wspólnotowego jak i krajowego. Zakres czasowy świadczeń przyznanych decyzją marszałka województwa ustala się przy odpowiednim zastosowaniu art. 24 ust. 2 ustawy o świadczeniach rodzinnych, tj. od dnia, w którym osoba stała się uprawniona do świadczeń rodzinnych na terenie innego państwa do końca okresu zasiłkowego.

Należy również podnieść, iż w opisanej w ustępie 6 komentowanego artykułu sytuacji marszałek województwa wydaje decyzję z urzędu – bez konieczności składania przez stronę nowego wniosku.

5. Dotyczy art. 23a ust. 7 i 8

W toku czynności, o których mowa w ustępie 3 marszałek województwa może też stwierdzić, że w danej sprawie nie mają zastosowania przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub pomimo ich występowania właściwe jest jedynie ustawodawstwo polskie. Zasady postępowania w takich sytuacjach przedstawiono w ustępach 7 i 8.

Pierwszy z tych przepisów wskazuje dyspozycje dla marszałka województwa – „w przypadku gdy marszałek województwa ustali, że w sprawie nie mają zastosowania przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego: 1) przekazuje sprawę organowi właściwemu w celu ustalenia prawa do świadczeń rodzinnych – w przypadku, o którym mowa w ust. 1; 2) informuje o tym fakcie organ właściwy – w przypadku, o którym mowa w ust. 2”.

Z treści powyższego przepisu wynika jednoznacznie, iż jeśli w danej sprawie zastosowanie znajdzie wyłącznie ustawodawstwo polskie, a organ właściwy nie przyznał wcześniej danej osobie świadczenia rodzinnego w ciągu tego samego okresu zasiłkowego (sytuacja opisana w ust. 1), marszałek województwa powinien przekazać sprawę organowi właściwemu w celu prowadzenia dalszego postępowania zakończonego wydaniem decyzji administracyjnej. **Należy w tym miejscu podkreślić, że przekazanie sprawy ponownie do organu właściwego na podstawie ww. przepisu nie stanowi przesłanki wszczęcia negatywnego sporu o właściwość.**

Jeśli jednak danej osobie przyznano wcześniej świadczenia rodzinne decyzją organu właściwego (sytuacja opisana w ustępie 2), marszałek województwa ma za zadanie jedynie poinformowanie organu właściwego o fakcie jego wyłącznej właściwości w danej sprawie.

W takim przypadku decyzja wydana przez organ właściwy pozostaje w mocy i jest przezeń realizowana do końca okresu zasiłkowego.

Ustęp 8 art. 23a reguluje obowiązki organu właściwego – „organ właściwy w przypadku, o którym, mowa w ust. 7 pkt 1, ustala prawo do świadczeń rodzinnych od miesiąca złożenia wniosku, o którym mowa w ust. 1”. W takim przypadku organ właściwy, po przeprowadzeniu w koniecznym zakresie postępowania wyjaśniającego, wyda decyzję w przedmiocie ustalenia prawa do świadczeń rodzinnych zgodnie z polskim ustawodawstwem.

Warto zauważyć, iż pomimo przejściowego uczestnictwa marszałka województwa cały czas mamy do czynienia z jednym i tym samym postępowaniem administracyjnym zapoczątkowanym złożeniem przez stronę wniosku o przyznanie świadczenia rodzinnego. Co za tym idzie świadczenia rodzinne należy przyznać od miesiąca, w którym złożono ww. wniosek wraz z dokumentacją, zgodnie z postanowieniami art. 24 ustawy o świadczeniach rodzinnych. W opisanej powyżej sytuacji z mocy samego prawa nie zachodzi spór o właściwość w rozumieniu przepisów art. 20-22 KPA.

6. Dotyczy art. 23a ust. 9 i 10

Kwestie właściwości organów co do dochodzenia nienależnie pobranych świadczeń rodzinnych powstałych w związku z zastosowaniem przepisów o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego reguluje ust. 9 art. 23a – „nienależnie pobrane świadczenia rodzinne w sprawach, w których mają zastosowanie przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, podlegają dochodzeniu przez marszałka województwa. Przepis art. 30 stosuje się odpowiednio”. W myśl powyższego przepisu wyłączną właściwość do dochodzenia nienależnie pobranych świadczeń w ww. zakresie przyznano wprost marszałkowi województwa. Na mocy zdania drugiego tegoż ustępu marszałek województwa uzyskał w tym przedmiocie kompetencje równe organowi właściwemu – na zasadach określonych w art. 30 ustawy o świadczeniach rodzinnych.

Swoboda działania marszałka województwa w kwestii dochodzenia nienależnie pobranych świadczeń rodzinnych została nieco ograniczona w myśl ust. 10 komentowanego artykułu – „w przypadku potrącenia nienależnie pobranych świadczeń rodzinnych ze świadczeń wypłacanych zgodnie z przepisami o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego przez państwo wymienione w ust. 1, marszałek województwa umarza w całości lub w części kwotę nienależnie pobranych świadczeń”. Przepis ten odnosi się do sytuacji, w której, na mocy przepisów wspólnotowych (**art. 111 rozporządzenia 574/72**), kwota nienależnie pobranych świadczeń **zostanie, w ramach współpracy między instytucjami właściwymi, potrącona ze świadczeń wypłacanych w innym państwie. Przepis ten znajdzie jednak zastosowanie wyłącznie w przypadku zwrotu przez inne państwo kwoty nienależnie pobranych świadczeń rodzinnych na wniosek polskiej instytucji właściwej w sprawach koordynacji w oparciu o art. 111 rozporządzenia 574/72, tj. już po wydaniu decyzji administracyjnej o nienależnie pobranych świadczeniach rodzinnych na gruncie polskiego ustawodawstwa.** Regulacja ta zapobiega ewentualności podwójnego potrącenia świadczeń rodzinnych, niedopuszczalnej w myśl przepisów wspólnotowych. **Należy w tym miejscu zauważyć, że marszałkowi województwa w zakresie umarzania nienależnie pobranych świadczeń przysługują wszelkie kompetencje krajowego organu właściwego określone w art. 30. Tym samym marszałek województwa jest**

uprawniony również do umorzenia odsetek od nienależnie pobranych świadczeń. Nie oznacza to jednak, iż jest zobowiązany do umorzenia tychże odsetek. Każdorazowe rozstrzygnięcie w tej sprawie pozostawia się marszałkowi województwa przy uwzględnieniu kwoty zwrotu przekazanej przez państwo dokonujące ww. potrącenia.

7. Dotyczy art. 30 ust. 2 pkt 3 i ust. 2a

Dodatkowe regulacje, pozostające w ścisłym związku z przepisami art. 23a, dotyczące nienależnie pobranych świadczeń rodzinnych powstałych w związku z zastosowaniem przepisów o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego zawarto w ust. 2 pkt 3 oraz ust. 2a nowo dodanych do art. 30 nowelizowanej ustawy. Przepis art. 30 ust. 2 pkt 3 ww. ustawy rozszerza katalog nienależnie pobranych świadczeń rodzinnych – „świadczenia rodzinne wypłacone w przypadku, o którym mowa w art. 23a ust. 5, za okres od dnia, w którym osoba stała się uprawniona do świadczeń rodzinnych w innym państwie w związku ze stosowaniem przepisów o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, do dnia wydania decyzji o uchyleniu decyzji przyznającej świadczenia rodzinne”. Powyższa regulacja odnosi się do sytuacji, w której postępowanie wyjaśniające prowadzone przez marszałka województwa na mocy art. 23a ust. 3, zmierzające do ustalenia właściwego ustawodawstwa, w wyniku którego stwierdzono uprawnienie do świadczeń rodzinnych na terenie innego państwa członkowskiego, trwało powyżej jednego miesiąca.

Podczas takiego postępowania świadczenia rodzinne wypłacał w dalszym ciągu organ właściwy.

Jednakże, zgodnie z art. 23a ust. 5, decyzja organu właściwego przyznająca świadczenie rodzinne została uchylona ze skutkiem od dnia zaistnienia uprawnienia w innym państwie. W myśl art. 30 ust. 2 pkt 3 świadczenia rodzinne wypłacone za okres pomiędzy dniem, od którego uchylenie ww. decyzji stało się skuteczne a dniem faktycznego **uprawomocnienia się** uchylenia tej decyzji stają się nienależnie pobrane.

Dochodzenie powyższych nienależnie pobranych świadczeń rodzinnych leży - na mocy art. 23a ust. 9 ustawy o świadczeniach rodzinnych - w gestii marszałka województwa. Jednakże kwoty tych świadczeń mogą **zostać zwrócone przez instytucję właściwą** innego państwa. W takim przypadku kwoty te nie będą **z mocy samego prawa** uznane za nienależnie pobrane świadczenia rodzinne w rozumieniu ustawodawstwa polskiego na mocy art. 30 ust. 2a – „za nienależnie pobrane świadczenia nie uznaje się kwoty wypłaconych świadczeń rodzinnych, które zostały zwrócone zgodnie z przepisami o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego”.

Warto zwrócić uwagę, iż powyższy przepis ma charakter komplementarny wobec art. 23a ust. 10 i **odnosi się do sytuacji, w których oferta zwrotu nienależnie pobranych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej świadczeń rodzinnych pojawi się przed wydaniem decyzji administracyjnej o nienależnie pobranych świadczeniach rodzinnych przez marszałka województwa, w myśl art. 23a ust. 9.** Oba te przepisy czytane łącznie ograniczają swobodę marszałka województwa co do dochodzenia nienależnie pobranych świadczeń rodzinnych powstałych w związku z zastosowaniem przepisów o koordynacji systemów

zabezpieczenia społecznego i zapobiegają pokrzywdzeniu obywateli posiadających prawo do świadczeń rodzinnych na obszarze innego państwa.